

Poština plačana v gotovini

ŠTEVILKA 10

LETNIK XXXVII

NARODNI

GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. OKTOBRA 1936

VSEBINA: Glavna skupščina Zadružne zveze v Ljubljani. — Benko: Nekaj smernic za dvig naših mlekarških zadrug. — Zvezine objave. — Zadružništvo v državi.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ štev. 10, I. 1936.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Izredni občni zbor Zadruga »Lastni dom« v Ljubljani, r. z. z. o. z., se bo vršil 26. oktobra 1936 ob 6 zvečer v pisarni Prosvetne zveze. Dnevni red: Volitev načelnstva in nadzorstva.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice v št. Janžu, r. z. z. n. z., se bo vršil 18. oktobra 1936 ob 9 v cerkveni dvorani. Dnevni red: Volitev načelnika.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 134.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 98.—; kalijeva sol po 100 kg Din 156.—; kostni superfosfat Din 118; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 200.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 185.—; kostna moka Din 100.—; nitrofoskal v vrečah Din 145.—; klajno apno Din 275.—; lanene tropine Din 2.—; modra galica Din 4.95; žveplo Din 3.—. Pri vagonškem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700—2.000; čistilnik 10 sit 1.500 Din; plugi Lesce Din 880—995; repo-

reznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlini Din 1.400—1.700; brzoparilniki Din 1.050 do 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki 900 Din; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike »Rapp« Din 70.—. Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5000 kg franko vsaka postaja. Modra galica pri vagonškem odjemu po konkurenčni ceni.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic »Zadružne zveze« nudi Oblačilnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25 Din na leto, za pol leta 1250 Din. — Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Glavna skupščina Zadružne zveze v Ljubljani.

Zadružništvo je veren odsev gospodarskih in socijalnih razmer, ki vladajo ob izvestnem času. Sedaj živimo v dobi hude in globoke gospodarske krize, ki davi vse stanove. Razumljivo je, da je tudi zadružništvo kot organizacija gospodarsko šibkih slojev v največji meri izpostavljeno posledicam, ki izvirajo iz tega stanja. Lahko rečemo, da ni bilo zadružništvo v naši domovini še nikoli v taki stiski in obdano od tolikih nevarnosti, kakor v sedanjem času. Toda čim bolj raste stiska, tem bolj raste v zadružnih vrstah tudi skrb za zadružno organizacijo in trdna volja storiti vse, da se škodljive posledice kolikor mogoče zmanjšajo.

Da je res tako, se je videlo na letošnjem občnem zboru Zadružne zveze, ki se je vršil dne 12. oktobra in ki je bil tako številno obiskan, kakor doslej še noben občni zbor. Prostorna veranda v hotelu Union je bila skoraj premajhna, da je mogla sprejeti mnogobrojne delegate zadrug, ki so pohiteli na zborovanje svoje matice.

V odsotnosti Zvezinega predsednika ministra g. dr. Antona Korošca je otvoril glavno skupščino in jo vodil prvi podpredsednik, ravnatelj g. Bogumil Remec.

Predsednik je konstatiral, da je bil občni zbor pravilno sklican, da je tudi sklepčen, ker je na zborovanju zastopanih 376 včlanjenih zadrug. Za zapisnikarja je določil Zvezinega tajnika gospoda Antona Kralja, za overovatelja zapisnika pa gg. dr. Fr. Schaubacha in Alojzija Kocmurja.

Zatem je predsednik pozdravil zastopnika bana, načelnika kmetijskega oddelka banske uprave g. Podgornika, ki je v imenu g. bana sporočil njegovo željo, da bi občni zbor kar najbolje uspel. Dalje je prečital brzojavni pozdrav, ki ga je skupščini poslala Glavna zadružna zveza v Belgradu.

Ob navdušenem pritrjevanju zborovalcev je predsednik predlagal, da se odpošljejo sledeči brzojavni pozdravi:

1. Njegovemu Visočanstvu knezu Pavlu: Slovenski zadrugarji, zbrani na glavni skupščini Zadružne zveze pošiljajo izraze lojalnosti visokemu kraljevskemu domu.

2. Dr. Milanu Stojadinoviću, predsedniku kraljevske vlade: Glavna skupščina Zadružne zveze Vas pozdravlja in prosi vsestranske naklonjenosti slovenskemu zadružništvu.

3. Svetozarju Stankoviću, ministru

za kmetijstvo: Slovenski zadrugarji pošiljajo pozdrave z glavne skupščine Zadrुžne zveze.

4. Dr. Antonu Korošcu, ministru za notranje posle: Prisrčno pozdravljamo z glavne skupščine Zadrुžne zveze in izražamo zaupanje in vdanost.

Predsednik se je nato spominjal prerano umrlega Zvezinega nadrevizorja g. Vladimirja Pušenjaka, ki si je mnogo prizadeval za razvoj zadrुžnega gibanja in je zlasti na Štajerskem dosegel lepe uspehe. Spominski govor: so delegatje poslušali stoje in ob zaključku zaklicali pokojnikovemu spominu: »Slava!«

Po tem uvodu je glavna skupščina prešla k obravnavanju dnevnega reda.

Poročilo načelstva

o splošnem položaju zadrुžništva in o delovanju Zadrुžne zveze je podal načelstveni ravnatelj g. Fr. Gabrovšek.

Gospodarska stiska in zmeda.

Prav zadnji dnevi dokazujejo, na koliko boleznih trpi gospodarsko življenje vseh evropskih držav. Razvrednotenje skoro vseh valut je zunanji izraz, da se gospodarstvo ne more in ne more ustaliti. Po vsaki ureditvi doživljamo nove zmede. Za devalvacijo denarja pride nov val draginje, ki spet zastavi državnikom pretežka vprašanja. Zdi se, da se vrtimo v začaranem krogu, iz katerega ne moremo stopiti. Le eno se zdi v teh zmedah precej gotovo, da se namreč ne vrnejo tako hitro časi gospodarskega procvita, v kakršnih smo živeli pred sedanjo svetovno krizo.

Zmeda na gospodarskem polju ni mogla ostati brez vpliva na zadrुžništvo. Naše zadruge so predvsem gospo-

darske ustanove in to ustanove malega človeka. Če trpi vse gospodarstvo, trpi tudi zadrुžništvo, in če je zadet zlasti mali človek, je prizadeto posebno zadrुžništvo. Naj se v naslednjem pomudimo nekoliko pri težavah, v katerih se naše zadrुžništvo nahaja.

Naše notranje slabosti.

Prav je, da poznamo najprej svoje lastne slabosti.

Zadrुžništvo more prospovati le tam, kjer so člani moralno visokostojeci ljudje. Živa mora biti zavest, da ne delajo samo vsak za sebe, ampak vsi za vse. Sebičnost in koristolovstvo je smrt vsake zadruge. Brez ovinkov povejmo, da naše javno mišljenje in naša javna nravnost tozadevno hitro padata. Pred leti smo komaj vedeli za besedo korupcija, danes jo že predobro poznamo tudi v naših slovenskih razmerah. Podkupovanja so postala vsakdanja. Protežiranje posameznika brez ozira na koristi celote je postala navada. Kdor stoji neprestano pri oblastnikih, doseže, kar zahteva; manj nasilen je odrinjen, četudi je morda njegova zadeva splošno koristnejša. Govorili smo, da bomo kulturno vplivali na Balkan, pa se mi sami balkaniziramo. Kar smo smatrali za orientalsko, bizantinsko, turško, nam postaja domače.

Štiri leta se je vpilo, da vzamemo en primer, o brisanju dolgov. Kdo je najbolj vpil? Tisti, ki so se zadolžili s spekulacijami, s potratnim življenjem, ki so igrali podeželske in malomestne mogočnjake in so hoteli potem breme svojih dolgov prevaliti na splošnost, na državo. Res je sicer, da je trpel zaradi padca cen tudi kmet, ki je prišel po nesreči v dolgove, toda ta ni bil tako

številni in predvsem ne tako glasan. Doživljali ste voditelji kreditnih zadrug, da je ta politična demagogija pripravila ljudi do tega, da niso plačevali svojih dolgov, da je demoralizirala dolžnike in napravila ogromno škodo denarnim zavodom. Ta demagogija je povzročila, da je padlo zaupanje v denarne zavode, da so vlagatelji obupani, pa dosegla tudi to, da je ubit kmetov kredit in odprta vrata novemu oderuštvi.

Upnik — zavod — je postal odvisen od dolžnika. Posledica je bila, da je tudi mali upnik — vlagatelj — zgubil glavo. Z lažjo in nasiljem je pritiskal na posojilnico, da je nekaj izvlekel iz nje. Nasilen in manj potreben je odtrgal pohlevnega in potrebnega.

Vsi poznate trgovino s knjižicami. Gotovo so mnogi slučajni, ko so prodali knjižice ljudje v skrajni potrebi. Če človek nujno rabi gotovino in ne pride do nje, je pripravljen tudi na eno izgubo, da se izogne drugi. Prav tako ne obsojam kupcev knjižic kar od kraja. Toda prav ta trgovina s knjižicami je pokazala, kako izrabljajo gotovi elementi neumnost drugih iz čistega koristoljublja. Večji procent prodajalcev je onih, ki so prodajali iz strahu, da sicer še več izgube. Spretni agenti so organizirali kampanjo, da bodo zaradi brisanja kmetov dolgov izgubili vlagatelji. Knjižice prestrašenih vlagateljev so jim letele v naročje. Iskali so potem dolžnike raznih zavodov in pri tem seveda lepo zaslužili. Doživeli pa smo ravno v tej gonji za knjižicami tudi goljufije, s katerimi se je pečalo tudi sodišče. Zadrugam smo dajali vedno navodila, naj vlagatelje svare pred prodajo, dosegle pa so zadruge malo. Zmagoval je agent, ki je strašil z izgubo.

Pa ne samo to. Zgledi goljufij, ki jih neprestano beremo, vlečejo. Kako redki so bili poprej slučajni v zadrugništvu, da bi slišali o goljufijah in poneverbah! Sedaj ne mine leto, da ne bi imeli opraviti z dvema, tremi takimi slučajni v zadrugah samih.

Ali naj omenimo, če govorimo o propadanju moralnega nivoja med nami, še to, da je vedno nekaj zadrug, ki hlepe samo po podporah in znajo najti pota do vseh oblastnikov brez ozirov na celoto in da so nekatere zato članice zvez, da bi dobile podpore pri oblastih, ki so tej ali oni zvezi naklonjeni, in pri možeh, ki so trenutno na vladi?

Ne vem, kako bo odmevala ta beseda, pa se mi zdi, da je treba te stvari povedati, da je treba razkriti rane, ker je le tako mogoče najti tudi zdravila ranam.

Iz teh razmer rastejo v zadrugništvu vedno nove težkoče na znotraj. Koliko težav in sitnosti imajo člani načelstev, ki jih poprej niso poznali. Naval vlagateljev je nekatere spravil naravnost v obup. Dobivali smo pisma, kjer nas prosijo nasvetov, kako bi zadruge likvidirali in druge, ki nam zagrenjeno pišejo, naj mi prevzamemo celokupno poslovanje njihovih zadrug. Člani načelstva se odpovedujejo, pa ne morejo najti naslednikov. Zadruge, ki so izgledale močne, so prišle v težave, ker je padla vrednost zemljišč, ker so izgubile na obrestni meri in ker so jih stiskale različne uredbe. Močne zadruge, ki so poprej izkazovale vsako leto primeren dobiček, so morale zadnje leto izkazovati izgubo.

Težko stanje naših zadrug najbolj označuje to, da je prosilo doslej za zaščito 166 naših članic. Veste pa, da se te

zaščite brani vsaka zadruga, dokler ni skrajna sila.

Zunanje težave.

To so notranje težave poslovanja naših zadrug. Pa prav tako si ne smemo zakrivati oči pred težavami, ki prihajajo med naše zadruge od zunaj.

18 let smo v novi državi in še danes nimamo združnega zakona, ki bi bil veljaven za vso Jugoslavijo. Prišli smo do čudnih razmer, da danes do združnega zakona posameznik že težko pride, ker starega pač nihče ne bo več objavljaj, če pa je načrt novega že 12 let izdelan, pa se seveda ne uzakoni. Težave našega združništva v Jugoslaviji to dejstvo pač najbolj nazorno pokaže.

Da je v naši državi mnogo krogov, ki združništvu niso prijazni, kaže tudi dejstvo, da smo izgubili že itak težko izrabljivo ugodnost prostih revizorskih kart in da je sedaj mogoče prositi (ne rečem dobiti) le polovične.

Ogromne težave so v zadnjem času prestale naše zadruge zaradi davčnega pritiska. Vse zadruge bi morale, naj so oproščene družbenega davka ali ne, delati prijavo za ta davek, delati po formularjih, ki veljajo za velike delniške družbe. Dokazovali smo, da je to nesmiselno, da je prazno delo, če morajo stotine in stotine zadrug izpolnjevati dolge vprašalne pole in se potem itak izkaže, da so davka oproščene, dokazovali, da je ta prostost dovolj dokazana po dosedanjih načinih, toda mesece in mesece nismo uspeli. Nočem tu metati očitkov na tukajšnje davčne oblasti, poudariti hočem le, kako malo razumevanja je v gotovih belgrajskih krogih za potrebe združništva. Poudariti pa moramo na drugi strani, da bi dostikrat pričakovali

več razumevanja za dejanske razmere tudi pri tukajšnjih oblasteh, zlasti kadar gre za slučaje, kjer se besedilo zakona tako stiska, da ostane samo še črka brez duha. Zadruge smejo delati le s člani, sicer izgube davčne ugodnosti. Toda produktivna zadruga mora izvežbati svoje člane. Ne padejo mojstri iz neba, zato je treba prej vajencev. Vajenec pa je mladoleten in ne more biti član zadruge, ker se ne more vezati s pogodbo. Ali naj zadruga zato izgubi davčne ugodnosti? Doživeli smo, da je dala zadruga električni tok železniški postaji in zato izgubila oprostitev od družbenega davka. Šikanirana je bila zadruga, ker so njeni člani kupili pri zadruzi blago in ga potem uporabili za letovišcarje, ki so pri njih stanovali, češ da dela z nečlani. Na ovadbe privatnikov so klicale oblasti posameznike, da se zagovarjajo ali so člani zadruge in od kdaj, kakor da ne bi bila članska knjiga javna knjiga. Če proda naša konzurna zadruga medeno kljuko, je prodala luksuzno blago in izgubi davčne ugodnosti. Posojilnica je imela mlatilnico. Nesreča je hotela, da je omlatil svoje žito z njo tudi nečlan. Našel se je sovražnik zadruge in iztaknil to malenkost. Zadruga je izgubila ugodnost oprostitve družbenega davka. Zakaj navajam te stvari? Zato, da poudarimo, da ne uživa združništvo naklonjenosti davčnih oblasti. Pa še zato navajam te slučaje, da bi enkrat za vselej izginilo tisto prazno besedičenje, kot da združništvo uživa nekake posebne prednosti, ki da uničujejo potem trgovce. Naše trgovstvo je z našimi davčnimi predpisi lahko v polni meri zadovoljno. Ugodnosti zadrug so skoro domalega vse izginile.

Razmerje med Zvezo in zadrugami.

Odkrito pa izpovemo, da je tudi zaradi razmer pri Zadružni zvezi trpelo naše zadružništvo. Ker je imela večina naših zadrug močne naložbe pri Zadružni zvezi, ki so danes zamrznjene, so prišle zadruge v silno zadrego. Mnoge so prav zaradi Zadružne zveze in tam zamrznjenega denarja izgubile zaupanje vlagateljev. Nekreditne zadruge pa zaradi razmer pri Zvezi niso mogle dobiti potrebnih kreditov za svoj razvoj.

In če govorimo o razmerju med članicami in Zvezo, ne smemo pozabiti, da se tudi mnoge članice proti Zvezi obnašajo na način, ki ga moramo označiti z nemarnostjo. Imamo jih, ki leta in leta niti upravnega prispevka ne plačajo. Druge so take, da ne dobimo od njih odgovorov v raznih zadevah, če še tako nujno prosimo. Podobno je z računskimi zaključki, ki so jih zadruge dolžne pošiljati Zvezi. In prav tako je tudi sporočili o odpravljenih nedostatkih, ki jih ugotovi revizor.

Revizija.

To nerednost je grajala tudi revizija Glavne zadružne zveze, ki se je vršila ob koncu preteklega leta pri Zadružni zvezi. Do podrobnosti je pregledal poslovanje naše Zveze ravnatelj Zadružne zveze iz Zagreba dr. Vekoslav Gortan. Revizijsko poročilo je za poslovanje Zadružne zveze izpadlo ugodno, kolikor more danes biti poslovanje z zamrznjenimi krediti sploh ugodno.

Lansko leto smo morali povedati, da po poldrugem letu še nimamo rešitve prošnje za zaščito. Po reviziji Glavne zadružne zveze je poslalo ministrstvo za kmetijstvo tri pregledovalce, ki so

pregledali v dobrih dveh mesecih ne samo poslovanje Zveze, ampak tudi poslovanje onih zadrug, katerim Zveza največ kreditira. Pregledali so poslovanje za več let nazaj in izdelali potem poročilo, na podlagi katerega je končno dobila Zadružna zveza 27. aprila letošnjega leta odobritev odlaganja plačil za 6 let. Odlok je bil objavljen v »Narodnem Gospodarju«.

Delo z uredbami.

Zelo mnogo dela so imele zadruge in Zadružna zveza z uredbami o zaščiti kmetov. Ko je izšla lansko leto nova uredba o zaščiti kmetov, je bilo predvsem treba, da so zveze napravile odplačilni načrt v smislu uredbe, ki naj velja za dolžnike pri njih včlanjenih zadrug. Odplačilni načrt je po svojem besedilu varoval zadruge pred nemarnimi in zlohotnimi dolžniki. Izkazalo pa se je, da je zašla med dolžnike tako globoko misel, da ne bo treba ničesar plačati, da mnogi v svojo lastno škodo niso prišli kljub vsem opominom na uradne dneve, da se niso niti toliko pokazali, da bi se z zadrugami o odplačevanju dogovorili. Kolikor smo mogli ugotoviti, je določene obroke plačalo komaj kakih 25% dolžnikov, vsi drugi pa ali niso hoteli ali niso mogli. Mnogih zadruge kratkomalo niso za plačilo tožile, ker so v neštetih slučajih vedele, da ne pridejo do nikakega rezultata in ker se je kmalu po lanski tako imenovani definitivni ureditvi kmečkih dolgov začelo govoriti o novi ureditvi.

Kot vemo sedaj, so dolžniki imeli deloma prav, ko so upali na brisanje dolgov. Prišlo je do nove uredbe, ki je bila objavljena pred 14 dnevi. Ni moj namen, da bi o tej uredbi kaj več raz-

pravljaj. Da ne bo nesporazumov, naj poudarim samo par stvari, ki pa naj osvetle stališče zadružništva do te uredbe. Zadružništvo je stalo, kot veste iz »Narodnega Gospodarja« in prejšnjih glavnih skupščin, vedno na stališču, naj se izvrši konverzija kmečkih dolgov na način, »da prevzame država ali od nje določena ustanova izplačilo upniških terjatev na način, da bi se varovala likvidnost denarnih ustanov, na drugi strani pa bi prevzela vnovčenje kmečkih dolgov, dovoljujoč dolžnikom najnižjo obrestno mero in najugodnejše plačilne roke«. To stališče je zadružništvo še letos na konferenci 5. julija poudarjalo. Zadrugarji torej niso bili za brisanje kmečkih dolgov. Odločali so drugi. Zadružništvo je imelo le težko nalogo odvrniti nevarnost, da zadruga zapostavijo za banke in da reši za zadruga, kar je v danih razmerah mogoče. Izbirati smo mogli le med dvojnimi zlomi in izbrati manjše. Priznati moramo, da je vprašanje rešitve kmečkih dolgov po petih letih zavlačevanja bilo skrajno težavno. Zato je bilo delo zagovornikov zadružništva prav tako skrajno težko.

Koliko je kmetijskih dolgov?

Omenim naj le mimogrede, da smo letos na zahtevo kmetijskega ministrstva morali znova zbrati podatke o kmečkih dolgovih pri zadrugah. Ti podatki pokažejo, da je kmečkih dolgov pri zadrugah v Sloveniji okrog 550 milijonov. Od tega pri članicah Zadružne zveze okrog 350 milijonov. Vseh kmečkih dolgov v Sloveniji sploh pa bo nekaj nad 800 milijonov. Če bi bilo tedaj res brisanih polovico dolgov, kar pa ne bo točno, bi morali govoriti o 400 brisanih mi-

lijonih v Sloveniji pri čemur bo imelo ugodnosti kakih 45.000 dolžnikov. Na videz torej velika ugodnost za našega kmeta. Na drugi strani pa bodo mnogo utrpele naše zadruga, ker bodo nekatere popolnoma, nekatere delno izgubile svoje rezerve, kar bo zneslo preko 20 milijonov. Druga velika težkoča za zadruga pa bo, da ni z novo uredbo za obtok denarja nič preskrbljeno, zakaj obligacije, ki jih bo dala država, bodo na 20 letno amortizacijo, boni Privilegirane agrarne banke pa na 14 let.

Podrobno delo Zveze.

Naj sedaj na kratko podam pregled običajnega dela Zadružne zveze v preteklem letu.

Revizij je bilo izvršenih v preteklem letu 589. Dejansko nismo imeli nikakih zaostankov. Težje pa je bilo v tekočem letu, ker je, kot vam je znano, 25. aprila 1936 nenadoma umrl naš mnogoletni uradnik **nadrevizor Vladimir Pušenjak**. Skoro 29 let je oral zadrugno ledino in pripomogel k razvoju našega zadružništva. Slovensko zadružništvo ga bo ohranilo v svetlem spominu kot enega izmed najvzornejših zadružnih delavcev. Zlasti naša Štajerska bo njegovo ime ohranila v hvaležnem spominu.

Kako druga leta, je bilo tudi letos izvršenih potom revizorjev in potom drugega uradništva mnogo del za zadruga v osrednjih pisarnah. Sestavljenih je bilo 155 računskih zaključkov in pregledanih 60. Revizorji so se udeleževali občnih zborov in v posebnih potrebah sej naših zadrug. Zlasti je dalo mnogo dela sestavljanje prošenj za zaščito.

Vsa leta sedanje težke krize je tudi propagandno delo zastajalo. Zdi se sicer, da bi moralo ravno v težki dobi delo za male zadruge posebno prosperovati. Velika je zlasti stiska malih ljudi in človek bi sodil, da bodo v takem času posebno ti segali po združnem sodelovanju in samopomoči. Da temu ni tako vsaj v sedanjem trenutku, je vzrok v velikem nezaupanju do kreditnega združništva, ki vpliva potem tudi na druge združne organizacije in pa že poprej poudarjena neprijaznost raznih oblasti, zlasti davčnih do združništva. Težko je danes na tečajih navduševati za ustanavljanje novih zadrug, ko toliko trpe že dolgo delujoče. Posebno težko pa je govoriti danes v tem splošnem nezaupanju o kreditnem združništvu in morda celo o varčevanju. Prepričani smo, da bo tudi to delo porastlo, kakor hitro bo moglo kreditno združništvo zopet vsaj delno pridobiti na zaupanju. Kljub temu so se vršili trije tečaji za tajnike, odnosno za člane uprave in nadzorstva in razna priložnostna predavanja. Na tem mestu naj povemo, da smo s pomočjo banovine pridobili novo moč, uradnika, ki se bo posvetil predvsem mlekarским in živinorejskim zadrugam. Dobile bodo te tako ne samo nasvetov, ki tičejo pravno stran vodstva zadruge, ampak tudi res prave strokovne nasvete, da bomo mogli prav usmeriti naše mlekarstvo in našo živinorejo, kolikor tiče združništvo. Kot zanimiv pojav, kako skuša mali človek, da bi ga reševale nabavne in prodajne zadruge, naj omenimo poskuse prav malih prodajnih zadrug v Prekmurju. Bog daj, da bi se mogle razviti iz svojih sicer zelo majhnih početkov.

»Narodni Gospodar« je izhajal kot

druga leta v 1550 izvodih. Kot druga leta smo vzdrževali združno šolo in pouk knjigovodstva v orgljarski šoli. Izdelali smo običajno letno statistiko našega združništva. Pisarna je razposlala 10.890 dopisov in prejela 11.060 dopisov. Okrožnic je bilo razposlanih 55 v 8000 izvodih.

Načelstvo Združne zveze je imelo v preteklem letu 25 sej, katerih se je redno udeleževal tudi odposlanec nadzorstva. Celotni odbor Združne zveze je imel 2 seji. Število članic je ob koncu l. 1955 znašalo 666. Odpadlo je 14 zadrug, pristopilo pa je na novo 15 zadrug.

Govorili smo o zmedah v gospodarskem življenju in o težavah združništva. Naj bo izhod iz sedanje gospodarske stiske tak ali tak, naj pride nov družabni red, če bo res pravi red v korist celotne družbe, eno je gotovo: brez novega človeka, ki bo znal proti človeški sebičnosti in proti splošnemu koristolovstvu uveljavljati koristi celote, uveljavljati krščansko zapoved ljubezni do bližnjega, ne bo reda in ne bo ta v korist človeški družbi. Združništvo je ena izmed sil, ki naj uči človeka delati v skupnosti za gospodarske koristi družbe, je torej moralna in gospodarska moč, ki je človeštvo v boju proti koristolovstvu ne bo moglo pogrešati. Ideje zmagujejo kljub težavam, zmagujejo z notranjo močjo, z delom in z vztrajnostjo onih, ki vanje zaupajo. Zato mi zadrugarji kljub vsem težavam, ki jih imamo, kljub vsem udarcem, ki so nas zadevali, ne obupujemo v zavesti, da je naše delo potrebno za boljšo bodočnost našega naroda in človeštva. Delati in vztrajati hočemo v prepričanju, da bodo sadove naše zvestobe do združne ideje trgali vsaj bodoči rodovi,

Poročilo nadzorstva.

Sledilo je poročilo nadzorstva, ki ga je podal njega predsednik g. Ignacij Zaplotnik. V svojem poročilu je omenjal, da je imelo nadzorstvo v minulem letu 3 lastne seje in 2 skupaj z načelstvom, zastopnik nadzorstva pa se je tudi udeleževal načelstvenih sej.

Nadzorstvo je obračalo svojo pozornost zlasti večjim kreditom in kako se odplačujejo. Dani krediti so se lani zmanjšali za 5.59%. Dalje je podrobno analiziral vse važnejše postavke bilance za l. 1955 ter računa zgube in dobička, pri čemer je omenil, da bi bilo Zvezi težko kriti vse režijske stroške, če bi se ne bili dvignili tečaji državnih papirjev, ki jim raste cena tudi letos. Načelstvu smo priporočali največjo varčnost, zlasti ker je Zveza prejela le malo podpor.

Uradništvo je imelo polne roke dela in je svojo dolžnost vneto vršilo. Zlasti sta bila zaposlena oba gg. ravnatelja.

Nadzorstvo je predloženo bilanco za l. 1955 natančno pregledalo. Pri natančni presoji vseh postavk bilance ter računa o zgubi in dobičku je nadzorstvo sklenilo, da odobri bilanco za leto 1955, ki izkazuje 45.927.45 Din čistega dobička ter da današnjemu občnemu zboru predlaga, naj jo potrdi in podeli načelstvu razrešnico.

Delegat Škrbec (Kranj) želi, da bi načelstvo objavilo podroben izkaz o tem, koliko je Zveza izplačala posameznim članicam od njihovih naložb. Ravnatelj Gabrovšek odgovori, da bi morala Zveza po dosedanjih dispozicijah izplačati zadrugam od naložb pod pol milijona dinarjev 5%, od naložb nad to vsoto pa 2%. Dotične zneske so skoro vse zadruge že prejele.

Nato je občni zbor soglasno odobril poročilo načelstva in nadzorstva in ravno tako soglasno potrdil računski zaključek za l. 1955.

Revizijsko poročilo.

Dr. Basaj prečita obširno poročilo o reviziji, ki jo je bil izvršil revizor Glavne zadružne zveze v Belgradu, g. dr. Vekoslav Gortan, v času od 28. novembra do 12. decembra 1955.

Revizija se je nanašala na vse pavnoge Zvezinega poslovanja in na vse Zvezine organe.

Revizor je konstatiral, da skoro vse zadruge v redu in pravočasno obveščajo Zvezo o tem, kako je zadoščeno zahtevam Zvezinih revizij. Je pa žal tudi nekaj takih članic, ki te svoje dolžnosti ne vršijo. Zato revizor nalaga, da je treba vztrajati na tem, da včlanjene zadruge v tem oziru vršijo svoje dolžnosti. Tudi glede odprave nedostatkov, ki se ugotove ob reviziji, se nekatere zadruge ne ozirajo na zahteve revizije. Zveza je skušala doseči, da se razmere v tem pogledu zboljšajo in je to prizadevanje večinoma imelo uspeh. So pa tudi slučajji, ko bo morala Zveza nastopiti bolj radikalno, in če ne bodo vsi opomini nič zalegli, naj neubogljive zadruge izključi.

V zastopanju interesov Zvezinih članic posluje tajništvo, na katero se obračajo zadruge s številnimi vprašanji za pojasnila in nasvete. Tem potom Zveza odgovarja, daje navodila, pomaga, uči. Korespondenca Zveze je zelo obsežna. Tajništvo skupno z revizijskim oddelkom ni nič drugega kot velika dopisna šola za včlanjene zadruge, v kateri se morejo članice poučiti o vsem, česar potrebujejo za notranje poslovanje ali za poslovanje s sodnimi, upravnimi in fi-

nančnimi oblastmi. Posebno važno delo tajništva je dajanje pojasnil in navodil o vprašanih davčnega značaja, ker tolmačijo finančni organi v Sloveniji vse dotične predpise kar najstrožje. Tajništvo mora tu izvrševati ogromno delo, da brani interese zadružništva.

Ker je 134 posojilnic prosilo za zaščito po uredbi o zaščiti kmetijskih zadrug, je tajništvo izvršilo obsežno delo tudi s tem, da je dajalo navodila za sestavo teh prošenj in da je prošnje in priloge kontroliralo.

Vprašanja splošnega značaja je Zveza reševala s posebnimi okrožnicami in pa v svojem glasilu »Narodni Gospodar«, ki izhaja že 36. leto. Dalje podpira Zveza vsako leto mnoge udeležnike zadružne šole, da bi se tako mlade moči usposobile za zadružne delavce. Za povzdigo zadružne izobrazbe prireja Zveza poučne tečaje in predavanja.

Sanacije zadrug, ki jih je Zveza izvrševala, so najsvetlejši primer prave zadružne zavesti in dela, ki ga Zveza vrši že skozi desetletja. V nobeni panogi Zvezinega poslovanja se ni pokazalo toliko zadružne zavednosti, kakor ravno pri tem poslu. Nič bolj ne ovira zadružnega dela kakor materijalni neuspehi in nesreče posameznih zadrug. To so slabi vzgledi, ki so v stanu, da uničijo vse najboljše misli in namene, vzgledi, ki morejo uničiti prizadevanja najboljših zadrugarjev. Zato je Zveza vedno reševala, kjer je bilo potrebno in kjer so bili v nevarnosti splošni interesi. Od l. 1920 dalje je dala Zveza iz svojih sredstev za sanacijo ogromno vsoto 18,697.742 dinarjev. Te številke so dokaz, da dela Zveza res za splošno dobrobit zadružništva. V isti namen je bil osnovan sanacijski fond, v katerega so članice vpla-

čale 10% svojih rezerv in poslovnega dobička v skupnem znesku 4,275.856 Din.

Ker se je denarna kriza v l. 1934 vse bolj stopnjevala, je bil pritisk vlagateljev na posojilnice vedno hujši, posojilnice pa so vedno bolj pritiskale na Zvezo zaradi izplačil naložb. Vsi naporji Zvezinega vodstva, da bi se razmere zboljšale, so bili obsojeni na neuspeh. Zato se je končno Zvezin odbor odločil, da zaprosi za zaščito. V ta namen je bila sestavljena prečiščena bilanca po stanju 15. februarja 1934, ki jo revizijsko poročilo podrobno analizira.

Ob zaključku konstatira revizor, da je Zveza v zadnjih dveh letih preživela najtežje dni svojega življenja. Težka gospodarska kriza, ki je omajala temelje gospodarskega življenja celega sveta, ni prizanesla niti Zvezi. Toda vodstvo Zveze ni nikoli omahovalo ali obupavalo, temveč je zaupalo zadružni zavesti svojih članic in z zaupanjem vodilo zadružno podjetje med razburkanimi valovi gospodarske krize. Sedaj je najtežje prešlo. Toda vkljub temu je treba ohraniti vso previdnost, treba je skleniti zadružne vrste, da se čim prej zacelijo rane, ki jih je težka kriza zadala zadružništvu. Dasi so bili udarci, ki so padali na Zvezo, hudi, vendar se je Zveza dobro držala, je prenesla vse težave in se nahaja na najboljšem potu do popolnega ozdravljenja. Upravičeno je upati, da bo njeno ozdravljenje hitro, mogoče mnogo hitrejše kakor zdravljenje onih, ki jih je kriza manj zadela. To je pripisati dolgoletnemu solidnemu vodstvu Zveze, kakor tudi odlični zadružni zavednosti številnih zadrugarjev Zvezinih članic.

Glavna skupščina je revizijsko poročilo z odobravanjem vzela na znanje.

Raznoterosti.

Pri slučajnostih se je razvila dolga debata, v prvi vrsti o najbolj aktualnem vprašanju, ki sedaj zanima zadružništvo, namreč o kmečki zaščiti.

Delegat Škrbec (Kranj) omenja, da bo ministrstvo za kmetijstvo izdalo k uredbi o zaščiti kmetov razne pravilnike. Med temi je posebno važen pravilnik k čl. 10 uredbe o odpisu rezervnega fonda in polovice deležne glavnice. Dostikrat so rezerve bolj na papirju. Le malo bo posojilnic, ki so v resnici aktivne. Mnoge bi lahko postale pasivne, če bi se predpisi izvajali ne glede na dejanski položaj. Zato naj bi se pri sestavi novega pravilnika doseglo, da bi se za odpise upoštevale le dejansko obstoječe rezerve.

Za naše zadruga bi bila največjega pomena pomoč za doseg likvidnosti. V Belgradu pa tega ne bodo še tako hitro izvršili. Zato je za zadruga važno, da se podaljša rok za vlaganje prošenj za zaščito posojilnic, ki bo kmalu potekel. Zadružna zveza naj bi v tem oziru posredovala.

Kar se tiče likvidnosti kreditnih zadrug omenja še, da bodo merodajni krogi dali le toliko sredstev na razpolago, kolikor bodo k temu prisiljeni. Faktorji Zadružne zveze so gotovo v obilni meri storili vse, da bi se dosegla boljša likvidnost. Treba bo pa še večjega in bolj organiziranega pritiska, da se to vprašanje pospeši.

Dr. Basaj odgovarja, da je Zveza zbrala za sestavo raznih pravilnikov obilo gradiva in ga razposlala raznim merodajnim faktorjem in osebam, ki bodo pri sestavi sodelovale. Dalje pojasni, da se bodo dosedanji odpisi rezervnih

fondov pri denarnih zavodih upoštevali. Kar se tiče likvidnosti, poudarja, da nova uredba ni dala možnosti za zboljšanje likvidnosti, ampak je to možnost celo poslabšala. Glavni skupščini priporoča, da sprejme sledečo

resolucijo:

Uredba o likvidaciji kmečkih dolgov daje kmečkim dolžnikom pri posojilnicah na splošno 50% brisanje njihovih dolgov in odplačevanje nebrisanega dolga v 12 letih s $4\frac{1}{2}\%$ obrestno mero. Toda to brisanje dolgov gre tudi v breme posojilnic, ki morajo žrtvovati za to vse v desetletjih zbrane rezerve in še polovico deležne glavnice. Ugodnosti nizke obrestne mere in odplačevanja dolgov v 12 letih so pa celo v večji meri prevaljene na posojilnice same, kakor pa so dane dolžnikom. Posojilnicam je namreč priznana le 3% obrestna mera za terjatve na tekočem računu pri PAB-i in za obveznice, amortizacijska doba za tekoči račun posojilnic pri PAB-i pa znaša 14 let, za obveznice celo 20 let. Na ta način zadene posojilnice težji del žrtev, potrebnih za likvidacijo kmečkih dolgov. Posojilnice so s tem postale še v večji meri in še za daljšo dobo nelikvidne, ker iz 3% bonov ne moremo računati na likvidnost, dokler ne bo tudi na razpolago lombardnih posojil pri Narodni banki po 3% v zadostni višini. Vse te žrtve posojilnic pa končno zadenejo stotisoče malih varčevalcev, ki so ravno posojilnicam kot ljudskim ustanovam z neomejeno zavezo vseh dolžnikov zapravali svoje prihranke. Tako vlagatelji po petletni denarni krizi in čakanju na likvidnost posojilnic nimajo izgleda, kdaj in kako bodo mogli priti do svojih prihrankov v posojilnicah. Zato:

Delegati, zbrani na glavni skupščini Zadružne zveze v imenu stotisočev varčevalcev posojilnic zahtevajo, da kraljevska vlada zaradi uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov donese še drugo uredbo o likvidnosti posojilnic in z uredbo preskrbi tudi potrebna sredstva zaradi likvidnosti posojilnic.

Delegat Brodar (Hrastje) izvaja, da se sliši, da je tudi hrvatsko zadružništvo prišlo v stisko in da mu je vlada priskočila na pomoč z milijonskimi vsotami. Želi pojasniti, če je to res. — Ravnatelj Gabrovšek pojasni to zadevo. V stisko je prišla glavna zveza hrvatskih kmetijskih zadrug v Zagrebu. Pomoč, ki ji jo je dala vlada, obstoji bistveno v tem, da je dovolila, da sme za sanacijo nekaj prispevati tudi banovina. Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug v Beogradu je dobila z državno garancijo posojilo 20 milijonov dinarjev, toda po tako visoki obrestni meri, da bi nam ne konvenirala. Glede zveze v Novem Sadu pa zadeva zastran pomoči še ni rešena.

Delegat Lovko (Cerknica) vpraša, ali je kaj znanega, če bo tudi naš dinar devalviran, kakor je devalvirana italijanska lira, češka krona in francoski in švicarski frank. — Ravnatelj Gabrovšek odgovarja, da je stvar še neodločena, ker še ni urejeno vprašanje devalvacije avstrijskega šilinga. Odločilnega pomena pri tej stvari bo, kaj bo koristno za vso državo, na posamezne panoge gospodarstva ali na krajevne interese se vlada pri reševanju tega vprašanja ne bo ozirala.

Delegat Steblovnik (Šmartno ob Paki) vpraša, kako je ravnati z dolžniki, ki hodijo že sedaj k posojilnicam s predlogi, naj se jim dolg zniža. Želi, da bi

se o tem izdal v ljudskem časopisju poljudno pisan pouk. — Ravnatelj Gabrovšek odgovarja, da se o tej stvari ne da govoriti, dokler ni izdan pravilnik. Zaenkrat naj posojilnice pripravljajo, da bodo v formalnem oziru v redu vse zadolžnice, ki jih bo treba izročiti Privilegirani agrarni banki. Pripravljajo naj pa tudi druge stvari, ki so v zvezi z delom, ki bo nastalo.

Delegat Snoj (Gornja Radgona) pripominja, da nekatere posojilnice izven naše Zveze postopajo drugače nego naše članice in pravi, naj bi se skušalo doseči enotno postopanje. — Ravnatelj Gabrovšek pojasnjuje, da bo izdan nov vzorec, ki ga bodo uporabljale občine za potrdila o tem, kdo je kmet. Dokler ta vzorec ni izdan, se o tej stvari ne da povedati nič gotovega.

Delegat Sever (Ježica) omenja, naj bi se rok za vlaganje prošenj posojilnic za zaščito podaljšal. Sedanji rok poteče dne 25. novembra. Posojilnice naj Zveza pozove, da brž vložijo prošnje za zaščito. — Dr. Basaj odgovori, da je Zveza že poslala vladi predlog, naj se rok za vlaganje teh prošenj podaljša in upa za gotovo, da bo vlada rok tudi res podaljšala.

Delegat Munda (Ormož) vpraša, če se bodo boni Privilegirane agrarne banke lahko uporabljali za plačilo davkov. Dr. Basaj odgovori, da se boni v ta namen ne bodo mogli uporabljati, pač pa obligacije, toda samo za plačilo starih davkov. Zastopniki zadružnih organizacij so sicer zahtevali, da bi se boni sprejemali za plačilo davkov, toda finančni minister je to zahtevo odklonil.

Delegat Abramič (Kamnik) želi, da bi se v novem pravilniku k uredbi o zaščiti kmetov točno določilo, kdo je kmet,

ker sedanja definicija ni dovolj opredeljena. Dalje opozarja na okolnost, da bodo kmetje odplačevali svoje prispevke za amortizacijo dolgov za naprej, denarni zavodi pa bodo dobivali povračila za nazaj. Za obveznice ne določa uredba dospelosti, zato se mora tu ustvariti jasnost. Za odpisane rezerve naj bi država dala jamstvo, da bo priskočila na pomoč, če bi posojilnica prišla v zadrego in ne bi imela s čim pokriti izgube.

Delegat Breznik (Sv. Lenart) vpraša, če naj posojilnice še sprejemajo obresti, ki jih bodo hoteli plačati dolžniki. — Dr. Basaj odgovori, da naj posojilnice sprejemajo obresti vse dotlej, dokler ne oddajo svojih dokumentov Privilegirani agrarni banki.

Delegat Rozman (Bohinjska Bistrica) vpraša, če bi se ne dalo doseči, da bi se izdaja pravilnika odložila za toliko časa, da bi se videlo, ali bo dinar devalviran ali ne.

Delegat Borse (Št. Peter pri Novem mestu) vpraša za pojasnilo, če ima zaščita denarnih zavodov še kakšen pomen, ker se razteza na kvečjemu 6 let, odplačevali pa se bodo odstopljeni dolgovi 14 let. — Ravnatelj Gabrovšek izjavlja, da ima delegat prav. Toda naj se vzame v ozir, da se uredbe vedno izpreminjajo, tudi take, ki so bile proglašene za definitivne. Tako bo tudi z uredbo o zaščiti denarnih zavodov, ki se bo gotovo podaljšala.

Delegat Kocmur (Ljubljana) omenja, da se blagovnim zadrugam godi krivica pri odmerjanju družbenega davka. Zadruga mora o vseh svojih poslih voditi točne zabeležbe, zasebnemu trgovcu tega ni treba. Tako so zadruga glede odmere in plačevanja davkov mnogo na

slabšem kakor zasebni trgovci. Tudi posamezni predpisi o tem, kaj se vse pritegne v obdavčeno podstavo, so zelo strogi. Tako n. pr. se ne priznava kot odtegljaj škoda, povzročena po povodnji. Poudarja potrebo intervencije, da se nasproti zadrugam uporablja milejša mera.

Delegat Lavrič (Brezovica) želi pojasniti, če in kdaj prenehajo nasproti zadrugi dolžnosti zadružnikov, katerih dolgovi bodo izročeni Priv. agrarni banki. Dalje izraža željo, da bi Zveza pri izplačevanju naložb postopala enako z vsemi zadrugami brez ozira na višino naložbe. — Ravnatelj Gabrovšek odgovori, da ostanejo člani, katerih dolgovi se bodo odstopili Privilegirani agrarni banki, še vedno člani posojilnice, dokler ne bodo članstva odpovedali. Glede diferenciranja pri izplačilu naložb pa pravi, da je utemeljena v uredbi o zaščiti denarnih zavodov.

Delegat Mlakar (Sv. Vid pri Grobelnem) vpraša, ali bo treba zadolžnice obnavljati, ker bo večkrat znesek dolga vsled pripisanih obresti večji kakor vsota, ki jo izkazuje zadolžnica. — Ravnatelj Gabrovšek pojasni, da zadolžnic ne bo treba obnavljati, ker so se obresti pripisale glavnici po odredbi dosedanjih uredb.

Delegat Potočnik (Ljutomer) želi pojasniti, če bodo zastarele obresti, ki še niso plačane. — Ravnatelj Gabrovšek odgovori, da obresti še ne morejo zastarati, ker jih je bilo treba kapitalizirati dne 25. novembra 1935.

Delegat Pušnik (Vojnik) vpraša, če bodo morali člani polovico odpisanih deležev znova doplačati. — Dr. Basaj odgovarja, da bodo morali člani odpi-

sane vsote deležev doplačati; ker imajo posojilnice nizke deleže, to breme ne bo preveč občutno.

Delegat Jevnikar (Št. Vid pri Stični) stavi več vprašanj. Za slučaj, da bi hotel dolžnik sam prostovoljno plačati posojilnici 75% svojega dolga, ali naj se ta znesek sprejme? Ali se da znižati obrestna mera za hranilne vloge? — Dr. Basaj pojasnjuje, da dolžnik do 15. novembra lahko izvrši tako plačilo, kasneje ne. Dalje omeni, da je kmetijski minister obljubil, da bo nekatere Zvezine predloge in pobude upošteval in da bo v pravilnik privzeto tudi znižanje obrestne mere za hranilne vloge na 2%. Delegat Jevnikar omenja še težave, ki bodo nastale, ko bo treba rešiti vprašanje, ali je bil dolžnik ob času najetja posojila kmet. To velja za zelo stare dolgove. Davčne oblasti nimajo podatkov za tako daleč nazaj.

Delegat Osolin pripominja, da bodo nastale težave, ker posojilnica ne bo mogla ustrezati svojim vlagateljem, ker bo dobila na razpolago le bone in obli-gacije.

Delegat Strnad (Dobropolje) izvaja, da je definicija o značaju kmeta pomanjkljiva. — Dr. Basaj pojasni, da bodo v dvomljivih slučajih odločala sodišča.

Delegat Kuk (Konjice) vpraša, kaj bo z dolgovi v takih slučajih, ko so po-

sestva prišla v druge roke. — Dr. Basaj odgovarja, da so zaščiteni le dolgovi iz dedovanja in iz izročilnih pogodb.

Delegat Podbevšek (Škofja Loka) želi pojasniti, kako se bo postopalo tedaj, če sta dolg prevzela v svojo plačilno zvezo dva poroka, od katerih je eden plačal nanj, odpadajočo polovico, drugi pa ne. — Dr. Basaj odgovori, da je drugi porok zaščiten.

Delegat Ašič priporoča, da bi Zveza prirejala po okrajih poučne sestanke, na katerih bi se razpravljalo o dvomljivih primerih iz kmečke zaščite.

Delegat Vidmar (Višnja gora) želi, da bi o dvomljivih slučajih iz kmečke zaščite prinašalo poljuden pouk ljudsko časopisje.

Delegat Kristan (Bled) izjavlja, da bi morala zaščita biti individualna. Pijancev in zapravljalcev ne bi smela štiti. Zaščito zasluži le pošten človek in človek z veliko družino. Zato bi bilo treba zaščito postaviti na drugačno podlago in prepustiti banovinam, da jo urede po svojih krajevnih potrebah.

Govorilo je še nekaj drugih delegatov, ki so omenjali razne podrobnosti iz uredbe o zaščiti kmetov, nakar je predsednik zaključil debato.

Ker se ni nihče več javil k besedi, je predsednik zaključil glavno skupščino z zahvalo za obilno udeležbo in za sodelovanje pri razpravah.

Benko:

Nekaj smernic za dvig naših mlekarskih zadrug.

Mlekarske zadruge spadajo med naše najstarejše pridobitno združništvo. Celó v gospodarski krizi, ki jo danes preživljamo, so pokazale svojo veliko življenjsko silo, čeprav so tu in tam

izgubile na terenu. Zato se mi zdi naravno in nujno, da se napnejo vse sile, da se naše mlekarske zadruge ponovno dvignejo in požive, to toliko prej, ker se ob vsaki priliki poudarja potreba, da

se vnovčevanje kmetijskih pridelkov prenese na zadružništvo.

V enem svojih prejšnjih člankov sem obljubil podati smernice, po katerih naj bi se ravnali vsi oni, ki jim bo prej ali slej naloga, da izvedejo reorganizacijo našega mlekarstva in ga usmerijo na pot napredka. Po mojem mnenju je potrebno sledeče:

1. Z načrtom za pospeševanje kmetijstva, katerega pripravlja kr. banska uprava dravske banovine, naj se uredi širokopotezno in sistematično pospeševanje mlekarstva, predvsem zadružnega. Na podlagi temeljitega študija krajevnih razmer naj se določi, kje naj obstojajo mlekarske zadruge, koliki je okoliš posamezne zadruge, njene produkcijske smernice in drugo.

Organizacija mlekarkega zadružništva naj se izvede po načelu delne centralizacije, t. j. za mlekarske zadruge posameznih geografsko zaokroženih okolišev naj se osnujejo odgovarjajoče centrale.

2. Dvig našega mlekarstva je nemogoč brez večjih prispevkov iz sredstev javnih proračunov. Iz banovinskega proračuna naj bi dobile naše mlekarske zadruge vsaj Din 1.000.000 letno, pa tudi prispevkov iz državnega proračuna naj bi bila Slovenija deležna v večji meri kot dosedaj.

3. Naša industrija mlečnih izdelkov mora zopet postati konkurenčna, predvsem na domačem, pozneje pa tudi na inozemskih trgih. Zato bi bilo treba po avstrijskem vzorcu osnovati tako zvani »Mlečno-izravnalni fond« (Milchausgleichsfond), ki bi ga mi kratko in malo imenovali »Fond za pospeševanje mlekarke industrije«. V ta fond naj bi se predvsem stekal del užitnine na mle-

ko, ki jo pobira mestna občina ljubljanska, sčasoma pa naj bi se našli za ta fond tudi drugi denarni viri.

4. Preskrba mest in industrijskih krajev z mlekom naj se uredi po sledečih načelih: (Spodaj navedeno velja posebej za Ljubljano.)

a) Direktna dostava (t. j. od producenta naravnost h konzumentu) naj se omeji na ozemlje tolike razsežnosti, da bo prihajalo v mesto zajamčeno samo sveže in nemešano mleko.

b) Ozemlje, ki bo po tej razmejitvi ostalo izven pasu direktne dostave, naj se zadružno organizira, t. j. producenti na tem ozemlju ne smejo več dostavljati mleka direktno v Ljubljano, ampak le potom svojih zadrug.

c) Zadruge, ki bodo na ta način nastale, naj se združijo v posebno zvezo, a ta naj s pomočjo mestne občine ljubljanske, banovine in zadružnih zvez uredi moderno in higijenično centralno mlekarstvo za mesto Ljubljana.

d) Vse mleko, ki se uvaža v mesto, naj se podvrže najstrožji kontroli, ki naj se pričinja že na mestu produkcije.

e) Zadruge, ki ne bodo prišle v poštev pri dobavi svežega mleka za mesta in industrijske kraje, ter bodo primorane predelavati mleko v izdelke, naj dobivajo primerne subvencije iz fonda, omenjenega pod točko 3, tako da bodo v vsakem oziru konkurenčne.

5. Storititi bo treba primerne ukrepe, da se bodo tisti mlečni izdelki, ki po svoji kvaliteti ustrezajo zahtevam zunanjih trgov, mogli izvažati.

6. Naše domače tržišče za mleko in mlečne izdelke še zdavnaj ni to, kar bi lahko bilo. Manjka namreč propagande, zato bo treba čim preje oživitvoriti posebno ustanovo in ji priskrbeti tudi

potrebna denarna sredstva, da bomo mogli pričeti z velikopotezno propagando za večji konzum mleka in mlečnih izdelkov.

7. Končno pa potrebuje naše mlekarstvo tudi malo več zakonite zaščite. Zakon za pospeševanje in zaščito mlekarstva nam je nujno potreben. Dokler pa do tega zakona ne pride, naj bi banška uprava izdala »Pravilnik za promet z mlekom in mlečnimi izdelki«, ki je že izdelan.

8. Čim preje se bo tudi treba lotiti vprašanja, ali in v koliko je mogoče našo mlečno produkcijo prilagoditi potrebam našega domačega trga, t. j. kako dvigniti produkcijo v mesecu marcu, aprilu, maju in v mesecu juliju in av-

gustu, ko je potreba mleka in mlečnih izdelkih največja, produkcija pa najnižja.

Kriza našega mlekarskega združenstva ni nič drugega, kot del splošne krize našega kmetijstva. To krizo bo prej ali slej treba premagati. Kolikor delj pa bomo odlašali, toliko težje bo ozdravljenje. Vse, kar sem spredaj navedel kot potrebno za ozdravljenje našega mlekarstva, bi danes v precejšnji meri zadostovalo, če bomo še dalje odlašali, bodo potrebne še večje žrtve. Zato naj bi te moje vrstice pripomogle tudi k temu, da bi vsi, ki odločajo o usodi našega kmetijstva, spoznali, da je treba začeti takoj in delati širokopotezno, sistematično, zlasti pa — vztrajno.

Zvezine objave.

Rok za vlaganje prošenj za zaščito podaljšan. Ministrski svet je na osnovi § 98 finančnega zakona za leto 1956/57 na predlog ministra za trgovino in industrijo izdal uredbo o izpremembi uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov od 25. novembra 1954.

Uredba se glasi: Čl. 1. V členu 1, odst. 2 uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov od 25. novembra 1954 namesto besede »do 25. novembra 1956« pride »do 25. novembra 1957«. Čl. 2. Ta uredba dobi obvezno moč z razglasitvijo v Službenih novinah.

Zadružništvo v državi.

Malo zanimanja za zadružništvo. Iz dnevnega časopisja povzemamo, da je banska uprava v teznji, da pomaga vinogradništvu, vprašala slovenjegoriške vinogradnike, če bi bili pripravljene sodelovati pri osnovanju zadružnih klet v posameznih vinskih okoliših, ki pridelajo vsaj 5000 hl vina. Denar za zadružne kleti bi dala banska uprava, ki bi oskrbela tudi inventar in vzdrževa-

nje, nekaj pa bi prispevali tudi vinogradniki sami z delom in dovozom materijala. Ustanovile bi se produktivne zadruge, ki bi producirale za dotične okoliše tipizirana vina v večjih količinah. S takimi vini bi lahko prodrli potem na inozemska tržišča. V vsem okraju Maribor levi breg, ki je eden največjih vinorodnih krajev v Sloveniji, sta se izrekli za take kleti samo občina Kamnica in Voličina. Občina Pesnica je predlagala, da bi se ustanovila okrajna

zadruga. Vinogradnikom je res težko pomagati, če se sami ne zavedajo pomena zadružne produkcije vina.

Zadružništvo v hrvatskem Primorju. Pod gornjim naslovom je priobčil J. M. v septemberski številki »Zadružne Svijesti« krajše poročilo, v katerem konstatira, da se je zadružništvo v hrvatskem Primorju pojavilo najprej v Istri. To je povsem naravno, ker so imeli ti kraji jačji stik in promet s sosednimi slovenskimi kraji, kjer se je najprej od vseh krajev današnje naše države razvilo zadružništvo. Oče prvih hrvatskih primorskih zadrug na otoku Krku in v Kastavščini je bil narodni zastopnik dr. Matko Laginja, ki je kot občinski tajnik v Kastvu, kot odvetnik v Pulju, kot poslanec istrskega deželnega zbora in kot državni poslanec na Dunaju dobro poznal gospodarske razmere v Primorju in se je mogel v zvezi z dr. Krekom bližje seznaniti tudi z zadružnim delom.

Žal se je od vsega tega zadružnega dela ohranilo samo nekaj ostankov na Krku in v Kastavščini, dočim je zadružništvo v italijanskem delu Istre danes popolnoma uničeno, odnosno ni več v hrvatskih rokah. Pisec dalje omenja, katere hrvatske zadruge iz prve dobe obstoje na otokih Krku, Rabu in Pagu še danes, vendar pri naštevanju posameznih zadrug ni povsem točen. V okrajnih glavarstvih Crikvenica in Novi je dosti ribarskih zadrug, a v sami Crikvenici deluje »Hrvatska seljačka zadruga«. V sušačkem glavarstvu deluje 7 zadrug za zavarovanje goveje živine, 2 ribar-

ski zadrugi, 2 konzumni in 2 kreditni zadrugi. V okrajnem glavarstvu kastavskem obstojajo po teh navedbah 4 zadruge za zavarovanje živine in 1 nabavna zadruga državnih uradnikov. V mestu Sušaku obstoji dvoje obrtnih zadrug, 1 kreditna zadruga državnih uradnikov, 1 gradbena, 3 zadruge pristaniških delavcev in še par drugih zadrug.

Na podlagi teh navedb prihaja pisec do zaključka, da zadružništvo v hrvatskem Primorju ni tako razvito kakor bi moglo in moralo biti. Nato omenja, kje in kakšnih zadrug bi bilo še treba. Na primer v Kastavščini zadruga za proizvodnjo in prodajo oglja in drv, vinarska in mlekarska zadruga. Gospodarska zadruga v Kastvu bi morala svoje delovanje razširiti na vso Kastavščino in bi morala raztegniti svoje delovanje na prodajo vseh živežnih, hišnih in gospodarskih potreb. Ustanoviti bi se moralo nekaj zadrug za izdelovanje ovčjega sira. V Hreljinu bi se mogla osnovati zadruga za izdelovanje apna. Dobro bi došlo tudi nekaj zadrug za pridelovanje sadja in zelenjave. V Dobrinju na Krku bi mogla dobro uspevati zadruga za pridelovanje in sušenje smokv, v Baški vinarska zadruga itd.

Da položaj zadružništva v hrvatskem Primorju ni dovoljen, izvaja pisec iz tega, da so zadruge neugodno priklopljene trem zadružnim središčem, v Ljubljani, Zagrebu in Splitu. Zato predlaga, da se osnuje za hrvatsko Primorje in gorski kotar na Sušaku lastna poslovna zveza, revizijsko središče pa naj bi za vse te zadruge postal Zagreb.